

ΝΤΕΦΙ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

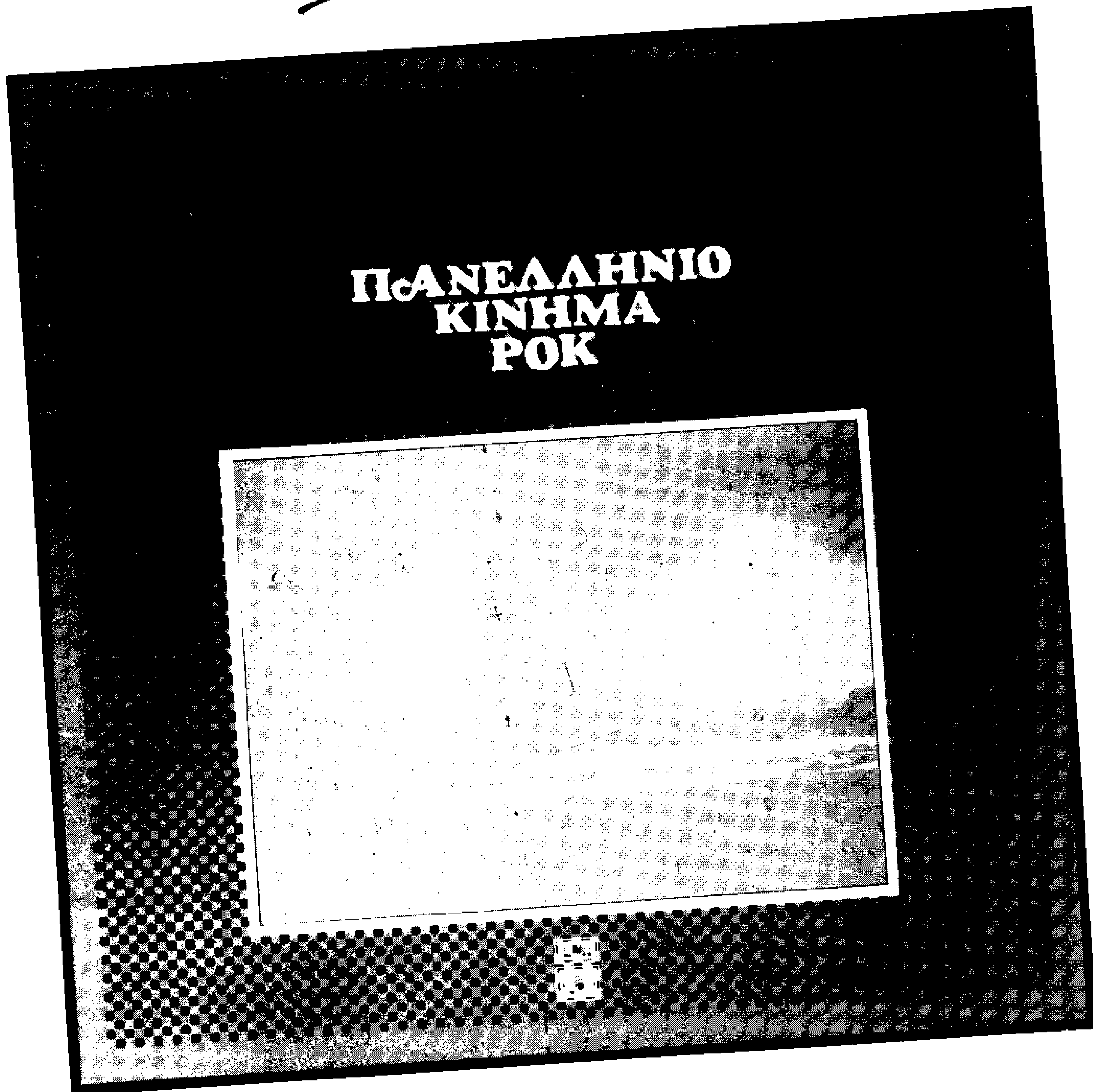

ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΤΑΞΙΑΡΧΙΕΣ • ΓΛΥ-
ΚΕΡΙΑ: ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ • ΤΑ ΤΡΑ-
ΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΟΜΟΝΟΙΑΣ • ΜΑ-
ΝΩΛΗΣ ΡΑΣΟΥΛΗΣ: ΑΥΤΟΣΥ-
ΖΗΤΗΣΗ • ΟΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ 5
ΜΕΡΕΣ ΤΟΥ BELUSHI • ΚΟΥ-
ΤΣΟΒΛΑΧΟΙ/ΒΛΑΧΟΙ • ΡΟΚ ΣΗ-
ΜΑΙΝΕΙ ΔΙΣΚΟΙ • ΠΑΛΙΟΙ ΟΡ-
ΓΑΝΟΠΟΙΟΙ • ΟΙ ΑΜΑΝΕΔΕΣ •
ΣΤΑΥΡΟΣ ΤΟΡΝΕΣ: ΜΠΑΛΑΜΟΣ
• ΚΕΝΤΡΑ ΚΑΙ ΜΠΑΡ ΜΕ ΡΕ-
ΜΠΕΤΙΚΑ • ΔΙΣΚΟΙ ΚΑΙ ΒΙΒ-
ΛΙΑ • ΚΑΛΗ ΧΡΟΝΙΑ • 100 ΔΡΧ

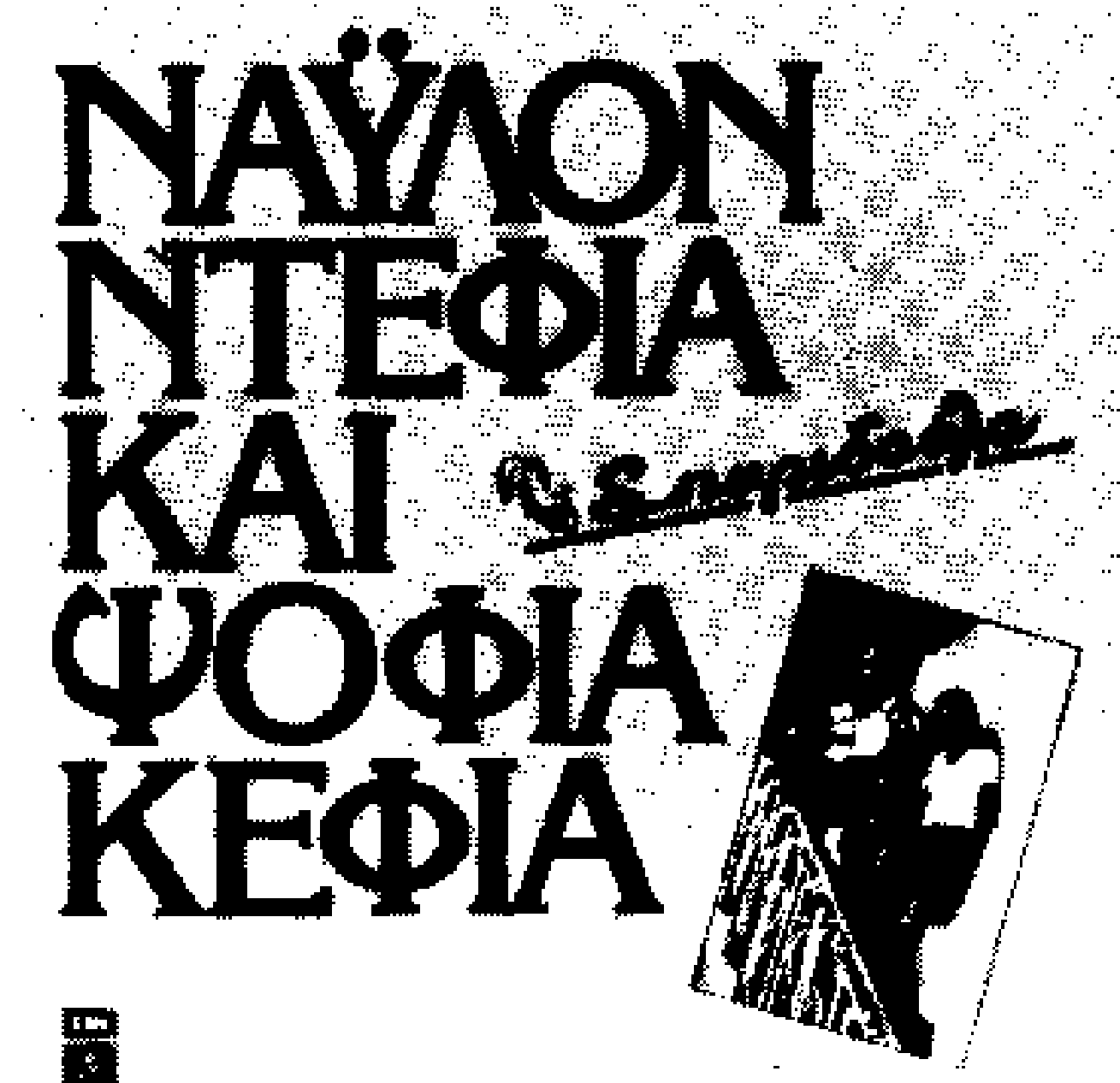

**ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ
ΚΙΝΗΜΑ ROCK**

ΟΛΟ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΡΟΚ
ΤΩΡΑ Σ' ΕΝΑ ΔΙΣΚΟ

ΜΟΥΣΙΚΕΣ
ΤΑΞΙΔΙΕΣ

ΣΤΥΡΙΑ ΟΥΔΟΥΛΑ

ΦΑΤΜΕ

ΧΑΝΟΜΑΙ ΓΙΑΤΙ ΡΕΜΒΑΖΟ

ΧΑΝΟΜΑΙ ΓΙΑΤΙ
ΡΕΜΒΑΖΟ

ΝΤΕΦΙ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΓΙΑ ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

ΔΗΜΑΚΗ 3 ΛΥΚΑΒΗΤΤΟΣ
ΤΗΛ. 3645.582
ΣΥΝΤΑΞΗ ΤΗΛ. 8643.852

ΕΚΔΟΤΕΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΠΑΣΙΠΑΓΛΗΣ
ΣΩΤΗΡΗΣ ΝΙΚΟΛΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ
ΣΤΕΛΙΟΣ ΕΛΛΗΝΙΑΔΗΣ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ

ΑΚΗΣ ΠΑΝΟΥ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗΣ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ
ΔΗΜΗΤΡΗΣ Θ. ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ
ΣΤΕΛΙΟΣ ΕΛΛΗΝΙΑΔΗΣ
ΤΑΣΟΣ ΦΑΛΗΡΕΑΣ

ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΖΩΡΤΖΗΣ
ΘΟΔΩΡΗΣ ΜΑΝΙΚΑΣ
ΛΑΚΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ
ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΣ
ΓΙΩΡΓΗΣ ΕΞΑΡΧΟΣ
ΣΤΕΛΙΟΣ ΚΟΥΛΟΓΛΟΥ
ΧΡΗΣΤΟΣ ΒΑΚΑΛΟΠΟΥΛΟΣ
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΡΟΜΟΙΡΑΣ
ΑΚΗΣ ΛΑΔΙΚΟΣ
ΣΤΕΜΗ ΣΚΟΥΡΛΕΤΟΥ
ΝΙΚΟΣ ΣΑΒΒΑΤΗΣ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΥΤΣΟΝΑΣΙΟΣ
ΜΑΝΩΛΗΣ ΡΑΣΟΥΛΗΣ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΛΑΪΤΖΗΣ
ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΦΑΛΗΡΕΑΣ
ΓΙΩΡΓΗΣ ΣΙΔΕΡΗΣ

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ
Εθνάρχου Μακαρίου 30

ΝΟΜΙΚΗ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

ΒΑΣΩ ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ

ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΤΣΙΑΜΠΟΥΡΗΣ

ΓΡΑΦΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ

ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ Θ. ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ
ΝΤΟΡΑ ΡΙΖΟΥ
ΣΤΕΡΓΙΟΣ ΔΕΛΙΑΛΗΣ
(έκτακτη συμμετοχή)

ΦΩΤΟΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ

ΙΔΕΟΓΡΑΜΜΑ

ΣΟΥΛΙΟΥ 10

ΕΚΤΥΠΩΣΗ

Grapha TAMI
ΚΑΡΑΟΛΗ 21
ΝΕΑ ΧΑΛΚΗΔΩΝΑ
ΤΗΛ. 2513.308

ΑΤΕΛΙΕ

Κ. ΦΑΤΣΕΑΣ
ΖΥΜΠΡΑΚΑΚΗ 15

ΤΕΥΧΟΣ 4

12-1/83

ΤΙΜΗ 100 ΔΡΧ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	1
ΣΧΟΛΙΑ	3-9
ΓΛΥΚΕΡΙΑ: ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ	11-14
ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΟΜΟΝΟΙΑΣ	15-17
ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΤΑΞΙΑΡΧΙΕΣ	19-28
ΡΟΚ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΔΙΣΚΟΙ	29-30
ΜΑΝΩΛΗΣ ΡΑΣΟΥΛΗΣ: ΑΥΤΟΣΥΖΗΤΗΣΗ	31-33
Ο ΑΜΑΝΕΣ	34-37
ΧΑΡΙΣΤΙΚΗ ΒΟΛΗ	38
ΟΙ ΚΟΥΤΣΟΒΛΑΧΟΙ - ΒΛΑΧΟΙ	39-43
ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΕΙΣ	44-45
ΚΑΛΑΝΤΑ	46-47
ΣΙΝΕΜΑ: ΣΤΑΥΡΟΣ ΤΟΡΝΕΣ	48-49
ΟΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ 5 ΜΕΡΕΣ ΤΟΥ JOHN BELUSHI	50-54
Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ	55-58
ΟΡΓΑΝΟΠΟΙΟΙ: ΣΙΜΟΣ ΣΚΕΝΤΕΡΙΑΔΗΣ	59-61
ΜΠΑΡ ΚΑΙ ΚΕΝΤΡΑ	62-63
ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ	65-66
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΙΣΚΟΓΡΑΦΙΑ	68-69
ΔΙΣΚΟΚΡΙΤΙΚΗ	70-76
ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΤΟ ΝΤΕΦΙ	77-80

Το Ντέφι σας εύχεται με κέφι
και μ' ένα πρόσθετο οκτασέλιδο
L.H.N.H ΧΡΟΝΙΑ

Φωτόγραφίες εξωφύλλου: Η Γλυκερία στη συναυλία του Λυκαβηττού
στις 3 Σεπτεμβρίου '82 (φωτ. Προβολή). Οι Μουσικές Ταξιαρχίες (φωτ.
Προβολή). Σχεδίαση εξωφύλλου: Σ. Δελιαλής

Συνδρομές:

Εσωτερικού για ένα χρόνο 1.200 δρχ.
Για έξη μήνες 600 δρχ.
Επιχειρήσεις 2.500 δρχ.
Σπουδαστές Ωδείων 900 δρχ.

Εμβάσματα - Επιταγές:
Γιάννης Διαμαντόπουλος
Εθνάρχου Μακαρίου 30
Λυκόβρυση

ΑΠΟ ΤΟ ΑΛΗΘΙΝΟ ΡΕΜΠΕΤΙΚΟ ΜΕΧΡΙ ΤΟ
ΔΙΑΛΕΓΜΕΝΟ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΛΑΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

BELLE MAISON

ΦΩΚΑΙΑΣ 6 (ΠΛ. ΒΙΚΤΩΡΙΑΣ) τηλ. 8819830-8837752

ΚΑΙ ΕΝΩ Η ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΣΤΗ ΓΝΩΣΤΗ ΣΑΣ ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΑ
ΠΑΡΑΜΕΝΕΙ, ΟΙ ΤΙΜΕΣ ΜΑΣ ΣΑΣ ΠΡΟΔΙΑΘΕΤΟΥΝ
ΓΙΑ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΗ ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΗ...

BELLE MAISON

ΓΙΑ ΝΑ ΑΡΧΙΣΕΤΕ ΕΝΑ ΠΛΟΥΣΙΟ ΒΡΑΔΥ
ΜΕ ΤΟ ΠΙΟ ΑΝΕΞΟΔΟ ΦΙΝΑΛΕ

τραγουδούν:

ΘΑΝΑΣΗΣ ΚΟΜΝΗΝΟΣ ΜΑΡΙΑ ΚΑΓΙΑΦΑ

ΣΑΝΤΥ ΚΑΡΑΙΣΚΟΥ Κ.ΔΑΒΒΕΤΑΣ

παιζουν:

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΤΑΘΑΚΗΣ - ΕΛΕΝΗ ΚΑΛΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ
(ακορντεον) (κλαρινο)

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΜΑΘΙΕΛΗΣ - ΜΙΧΑΛΗΣ ΑΡΜΑΓΟΣ
(μπασο) (ακουστ. κιθαρα)

Τ. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ - Σ. ΨΥΧΟΓΙΟΣ - Ζ. ΖΑΧΑΡΙΑΣ
(ντραμς) (μπουζουκι) (μπαγλαμαδακι)

ΤΙΜΗ ΦΑΓΗΤΟΥ δρχ. 750

ΤΙΜΗ ΠΟΤΟΥ δρχ. 450

ΝΕΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ

ΓΙΟΡΤΕΣ '82

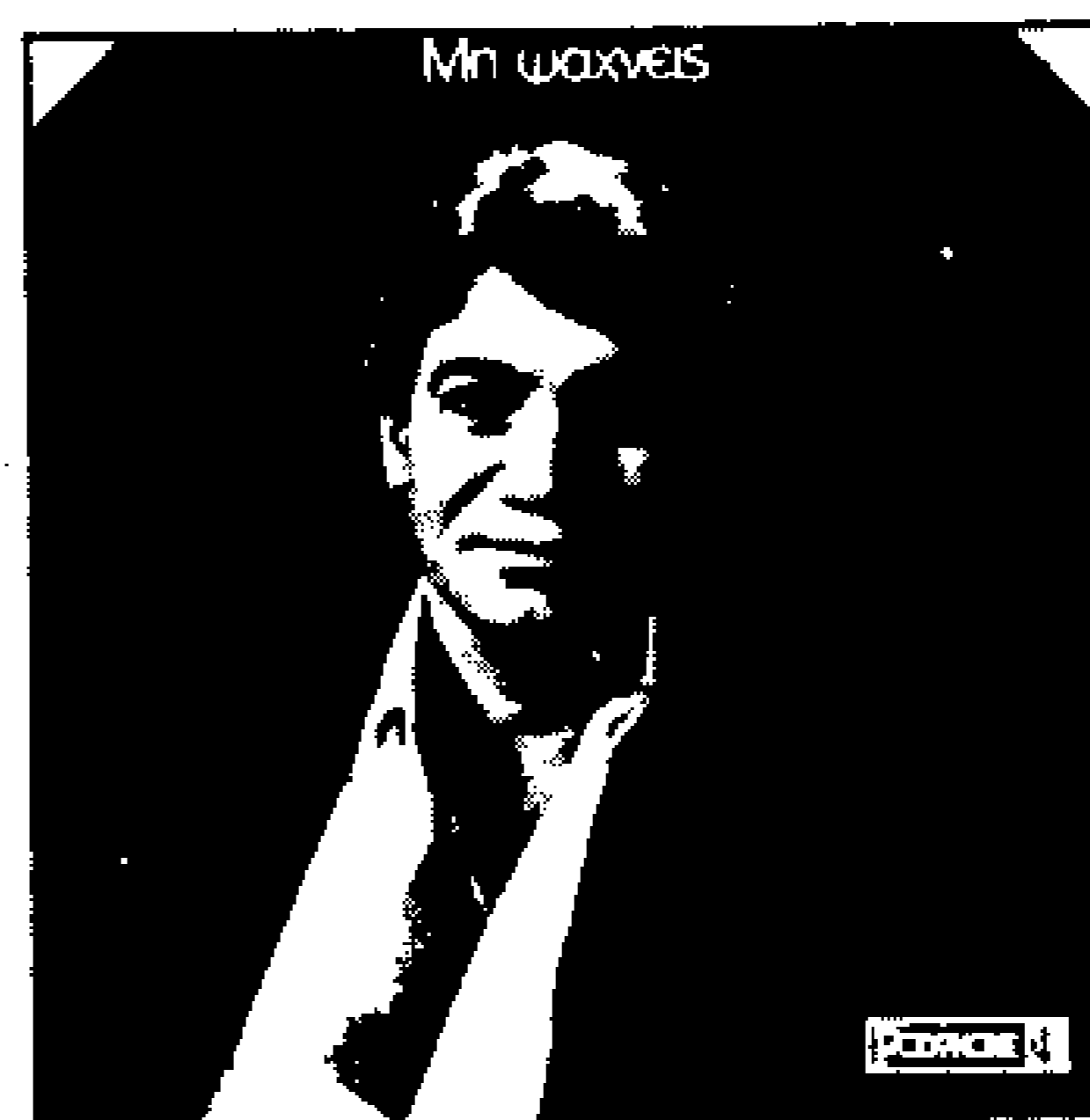
Φωτεινή Μαυράκη
16 ΧΡΟΝΙΑ ΕΠΙΤΥΧΙΕΣ

Αμαλία
ΞΕΡΕΙΣ ΚΑΤΙ...

Γιώργος Κυράνος
ΤΡΑΓΟΥΔΩΝΤΑΣ ΤΟΥΣ ΔΑΣΚΑΛΟΥΣ

Σάββας Κιουλάνης
ΜΗ ΨΑΧΝΕΙΣ...

**ακομη σας θυμιζουμε
τις μεγαλες επιτυχιες μας**

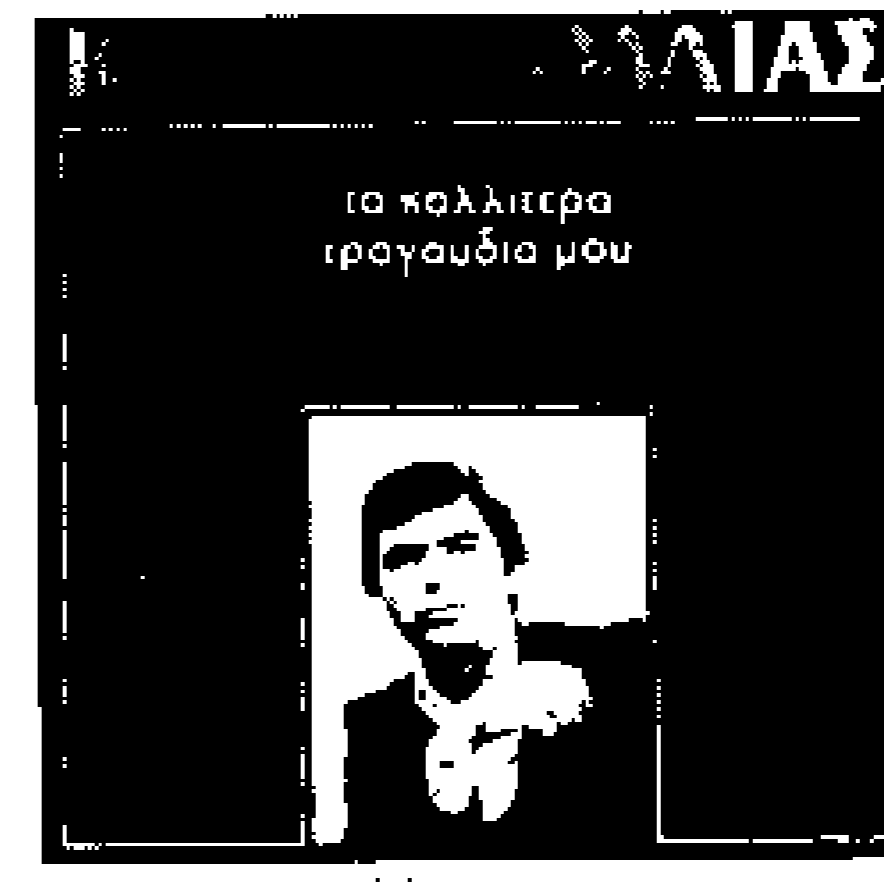
Γιώργος Μαργαρίτης
«ΠΩΣ ΝΑ ΣΕ ΞΕΧΑΣΩ»

Γιώργος Σαλαμπασης
«ΠΑΡΑΠΟΝΟ»

Δημήτρης Κοντολάζος
«ΑΝ Μ' ΑΓΑΠΟΥΣΕΣ ΛΙΓΟ»

Κώστας Κάλλιας
ΤΑ ΚΑΛΙΤΕΡΑ ΜΟΥ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΣΕ ΔΙΣΚΟΥΣ ΚΑΙ ΚΑΣΕΤΕΣ

POLYPHONE

...στόν παλμό του σημερινού λαϊκού τραγουδιού

Η ΛΥΡΑ παρουσιάζει

ΒΙΚΥ ΜΟΣΧΟΛΙΟΥ

ΣΤΑΥΡΟΣ ΞΑΡΧΑΚΟΣ

ένα αφιέρωμα στα τραγούδια
της **ΕΥΤΥΧΙΑΣ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ**

★

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΖΟΡΜΠΑΛΑ

ΠΑΜΕ ΣΑΝ ΑΛΛΟΤΕ

Διευθύνει ο **ΛΟΥΚΙΑΝΟΣ ΚΗΛΑΗΔΟΝΗΣ**

Τα τραγούδια του χτες ξαναζούν
με τη Μαργαρίτα και τον Λουκιανό

★

ΛΟΥΚΙΑΝΟΣ ΚΗΛΑΗΔΟΝΗΣ

ΑΦΡΟΔΙΤΗ ΜΑΝΟΥ

ΧΑΜΗΛΗ ΠΤΗΣΗ

ο καινούργιος δίσκος του Λουκιανού

★

ΤΕΛΟΣ ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

ΑΛΚΗΣΤΗ ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΗ - ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΨΑΡΙΑΝΟΣ

ΝΕΝΑ ΒΕΝΕΤΣΑΝΟΥ - ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΡΑΣ

Τα 35 ωραιότερα τραγούδια της δεκαετίας του '60

Ένας φανταστικός δίσκος

★

ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ

και τραγούδια

ΜΑΡΙΑ ΤΖΟΜΠΑΝΑΚΗ

και η μικρή **ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΡΑΥΤΟΠΟΥΛΟΥ**

μουσική: **ΠΑΝΟΣ ΜΑΜΑΣΟΥΛΑΣ**

★

ΝΙΚΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

ΑΦΥΛΑΧΤΗ ΔΙΑΒΑΣΗ

ΝΙΚΟΛΑΣ ΜΗΤΣΟΒΟΛΕΑΣ - ΡΟΖΑΛΙΑ

Καινούργιος συνθέτης - Νέοι τραγουδιστές

★

ΜΑΝΟΣ ΧΑΤΖΙΔΑΚΙΣ

δύο μπαλέτα

ΕΞΗ ΛΑ-Ι-ΚΕΣ ΖΩΓΡΑΦΙΕΣ

ΤΟ ΚΑΤΑΡΑΜΕΝΟ ΦΙΔΙ

Παίζει πιάνο

ο **ΜΑΝΟΣ ΧΑΤΖΙΔΑΚΙΣ**

στο Καταραμένο Φίδι τραγουδά ο **ΣΠΥΡΟΣ ΣΑΚΚΑΣ**

★

ΝΙΚΟΣ ΜΑΜΑΓΚΑΚΗΣ - ΓΙΩΡΓΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ

ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΕΡΧΟΜΕΝΩΝ

κύκλος λαϊκών τραγουδιών

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΨΑΡΙΑΝΟΣ - ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗΣ

και η **ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΑΡΒΑΝΙΤΑΚΗ**

★

ΣΤΑΥΡΟΣ ΚΟΥΓΙΟΥΜΤΖΗΣ

ΜΙΚΡΑΙΝΕΙ Ο ΚΟΣΜΟΣ

ΑΙΜΙΛΙΑ ΚΟΥΓΙΟΥΜΤΖΗ - ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΠΟΓΔΑΝΟΣ

και ο **ΝΤΙΝΟΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ**

φιλική συμμετοχή

ΑΝΤΩΝΗΣ ΚΑΛΟΓΙΑΝΝΗΣ - ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΡΑΣ

★

ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΓΕΡΜΑΝΟΣ

ΕΡΩΤΙΚΟ ΚΟΥΡΔΙΣΜΑ

ο δεύτερος δίσκος-επιτυχία του Γερμανού

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

«Μουσική ἐστὶ τρόπων μίμημα
βελτιόνων ἢ χειρόνων ἀνθρώπων»

Πλάτων

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

55

Εισαγωγή στην ιστορία, θεωρία και αισθητική της αρχαίας ελληνικής μουσικής, από τις παραδόσεις του καθηγητή Η.Α.ΚÖSTLIN στο Πανεπιστήμιο της Τυβίγγης. Οι παραδόσεις αυτές περιέχονται και στο βιβλίο του καθηγητή «Ιστορία της μουσικής» που εκδόθηκε πρώτη φορά στο Σούλτς το 1874. Ειδική επεξεργασία για την μουσική των αρχαίων χρόνων από τον καθηγητή K.Schmidt.

Από την περιληπτική μετάφραση Α.Μάλτου της πέμπτης έκδοσης του έργου (1898) (στην Αθήνα το 1908) έγινε προσαρμογή του κειμένου, από τον **Γιώργο Παπαδάκη**. Αυτό, επειδή η αρχαϊκή γλώσσα του μεταφραστή, οι πολύ συνοπτικές του διατυπώσεις και οι ειδικοί μουσικοί όροι, έκαναν το πρωτότυπο απρόσιτο στο σημερινό αναγνώστη που επιθυμεί μια εισαγωγή ικανοποιητικά κατανοητή στο θέμα.

Η εργασία του Η. Α. KÖSTLIN (Έριχ, Άντολφ, Καϊστλιν) για την ελληνική μουσική περιλαμβάνει: (1) Πρώτη περίοδος. Γενικός χαρακτηρισμός της ελληνικής μουσικής. α) το έδαφος, β) η θέση της μουσικής σχετικά με τις άλλες τέχνες, γ) στοιχεία διδασκαλίας. (2) Δεύτερη περίοδος: επισκόπηση της ιστορίας της αρχαίας μουσικής. Πρώτη εποχή. Οι προϊστορικοί χρόνοι και οι χρόνοι της ακμής. α) Προϊστορία, β) ανάπτυξη της μουσικής, γ) κλασική περίοδος, δ) αρχή της παρακμής. Δεύτερη εποχή: αναγέννηση και παρακμή.

γ. στοιχεία διδασκαλίας της μουσικής

Στην εμφαντικώτερη έκφραση του αρμονικού και μελωδικού τονικού γένους, συντελούσε και η **οργανική συνοδεία**. Αυτή συνέπιπτε στον τελικό τόνο, αυτόν που χαρακτηρίζει κάθε τονική κίνηση, **μαζί με τη φωνή που τραγουδούσε**, για να τον κάνει εντονώτερο είτε στην ίδια, είτε στην πάνω οκτάβα.

Στο ύφος και στην κατανόηση των χαρακτηριστικών γνωρισμάτων της κάθε φυλής (στην οποία κατά παράδοση αποδίδεται ο κάθε τονικός τρόπος) βασίζεται ό,τι οι αρχαίοι πίστευαν περί του **ήθους** των τονικών τρόπων. Αυτά που γράφουν ο Πλάτωνας και ο Αριστοτέλης για το ήθος αυτό, αναφέρονται εξ ίσου, τόσο στα ιδιαίτερα μέλη και γένη των τονικών τρόπων, όσο και σ' αυτούς καθ' εαυτούς τους τονικούς τρόπους. Έτσι λοιπόν, πίστευαν, ότι ο δώριος τρόπος είναι σεμνός ανδρώδης, μεγαλοπρεπής, πολεμικός, έξοχος, καταπραϊντικός, ανταποκρινόμενος εντελώς στη φύση της φυλής των Δωριέων. Ο φρύγιος, βακχικός, διεγερτικός, παθητικός, εκστατικός. Ο λυδίας, ευχάριστος, ηδονικός,

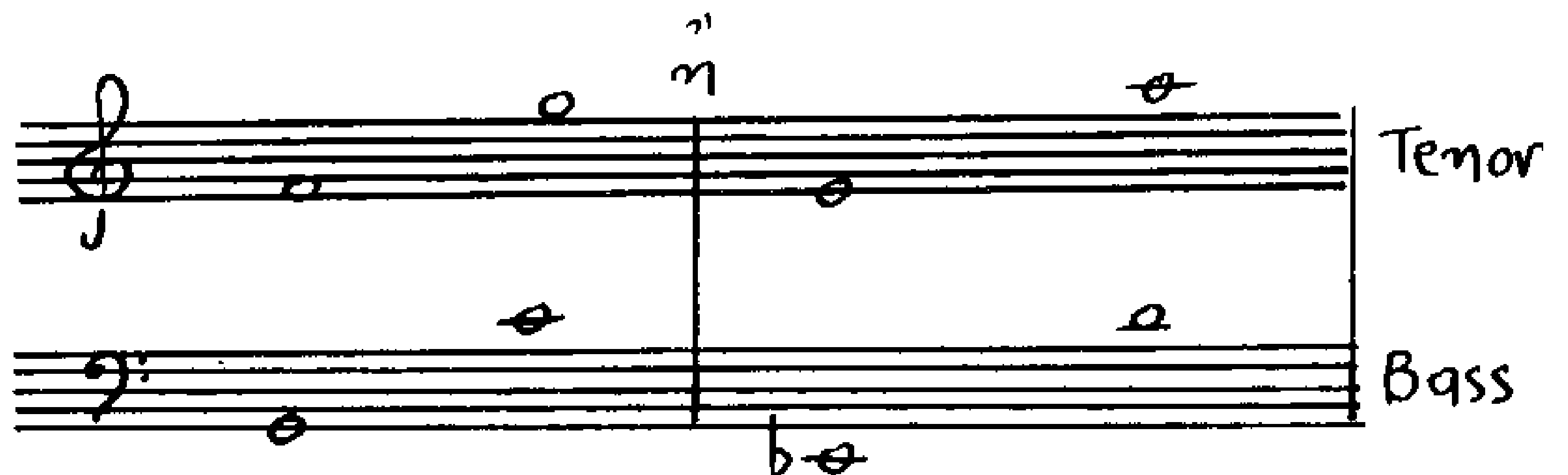

νεαρός. Ο υποδώριος, υπερήφανος, ελευθέριος, ευθύς και καρτερός (Αριστοτέλης). Ο υποφρύγιος, νηφάλιος, γλαφυρός. Ο υπολύδιος, μεθυστικός. Ο μιξολύδιος, θρηνώδης και μαλακός, οδυρτικός, θλιβερός αλλά και αδρός και μυελώδης.

Οι αρμονίες, ανεξάρτητα από το απόλυτο τονικό ύψος, διαφέρουν από τους τόνους κατά τούτο: Οι πρώτες παριστάνουν τους διάφορους τονικούς τρόπους και οι δεύτεροι αναφέρονται στην τάση, δηλαδή το τονικό ύψος και ορίζουν τις λεγόμενες κλίμακες μεταθέσεως. Έτσι, λ.χ., οι μεν αρμονίες ανταποκρίνονται στο μείζον και ελάσσον γένος της νεώτερης μουσικής και οι τόνοι, εις το ντο μείζονα, ντο ύφεση μείζονα, κ.λ.π., ντο ελάσσονα, ντο ύφεση ελάσσονα, κ.λ.π., δηλαδή στους ίδιους τονικούς τρόπους, σύμφωνα με τη σύγχρονη αντίληψη. Αυτή η διαφορά, είναι αξιοσημείωτη επειδή, μεταγενέστεροι των αρχαίων, Λατίνοι συγγραφείς, προκάλεσαν σύγχυση σχετικά με τη σημασία της λέξης Τόνος.

Στην αρχή, υπήρχαν τρεις τόνοι, δώριος, φρύγιος, λύδιος. Αργότερα έγιναν πέντε. Από τον Δάμωνα επτά, από τον Αριστόξενο δέκα τρεις και από τον Αριστείδη Κουίντιλιανό, δέκα πέντε.

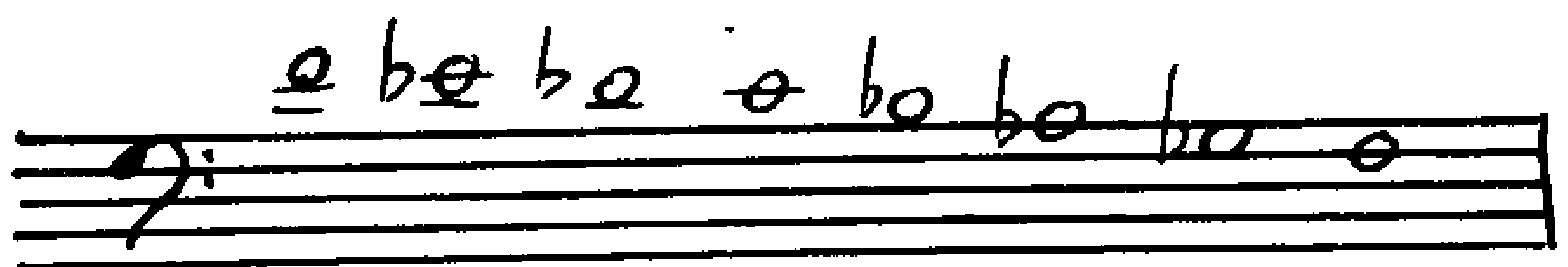
Οι τονικοί τρόποι κατά τους αρχέγονους τόνους εκτεινόταν σε διάφορους τονικούς τόπους. Αλλά επειδή η έκταση της ανθρώπινης φωνής είναι αρκετά περιορισμένη, ο κοινός τονικός τόπος των δύο ανδρικών φωνών του βαθύφωνου και του οξύφωνου (tenore), ο πιο ευπρόσιτος, που δίνει άνεση και χάρη στη φωνή είναι περίπου:

Κι επειδή οι χοροί τραγουδιόταν μόνο από ανδρικές φωνές, ήταν ανάγκη όλοι οι τονικοί τρόποι και προ παντός οι πιο συνηθισμένοι (δώριος, φρύγιος, λύδιος) να μετατεθούν στο βολικό τόπο. Περίπου δηλαδή από τον φθόγγο φα σαν αρχικό. Έτσι η δώρια σκάλα κατά τους αρχέγονους τόνους είναι:

Η οποία, όταν μετατεθεί στον ευπρόσιτο τόπο, γίνεται:

Για τη χρήση του χορικού άσματος αρκούν οι επτά τόνοι αλλά, η μετέπειτα ανάπτυξη της οργανικής μουσικής και της θεωρίας, συνετέλεσαν στο σχηματισμό του πλήρους συστήματος, πάνω σε κάθε ημιτόνιο, της χρωματικής οκτάβας.

Όλοι οι τόνοι στους Έλληνες διαιρούνται σε τρεις τόπους, ανά ένα σε κάθε οκτάβα. Η ανθρώπινη δηλαδή φωνή εκτεινόταν, όπως αυτοί υπολόγιζαν, σε δυο οκτάβες (SI — si') και σε τρεις ή τέσσερις τόπους:

- 1 τόπος «υπατοειδής» που αντιστοιχεί στο βαθύφωνο (NTO — λα)
- 2 τόπος «μεσοειδής» που αντιστοιχεί στο βαρύτονο (SOL — ρε)
- 3 τόπος «νητοειδής» που αντιστοιχεί στον τενόρο (μι b — SI)
- 4 τόπος «υπερβολοειδής», σπανιώτερος, που υπερβαίνει το si και αντιστοιχεί στην υψίφωνο.

ΔΕΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Η ιστορία της ελληνικής μουσικής διαιρείται σε δυο εποχές: την εποχή της παραγωγής και την εποχή της αναπαραγωγής. Η πρώτη περιλαμβάνει τις αρχές που καλύπτονται από τους μύθους (δηλ. περίπου μέχρι το έτος 676 π.χ. εισαγωγή, του μουσικού αγώνος στα Κάρνεια της Σπάρτης από τον Τέρπανδρο), έπειτα το χρόνο της γέννησης και ανάπτυξης των κεφαλαιωδών ειδών και του βασικού ύφους της Εθνικής Ελληνικής Τέχνης (από τον Όλυμπο και τον Τέρπανδρο μέχρι τον Πίνδαρο 500 π.χ.), έπειτα την κλασική περίοδο της Ελληνικής μουσικής της οποίας εισηγητής ήταν μεν ο Πίνδαρος (ο Παλαιστρίνα των Ελλήνων) αλλά κυρίαρχοι, έγιναν οι μεγάλοι τραγικοί ποιητές. Τέλος την περίοδο της «περί την τέχνην δεινότητος» δηλαδή της εξειδίκευσης και της δεξιοτεχνίας κατά την οποία η ύφεση της μουσικής αγχίνοιας φαίνεται από το γεγονός ότι η τέχνη αναπτύσσεται μονόπλευρα (από την αρχή του Πελοποννησιακού πολέμου περίπου ως την μάχη της Χαιρώνειας, δηλ. 430-338 π.Χ.)

Η δεύτερη εποχή, της αναπαραγωγής και της μελέτης, δείχνει την αυξανόμενη κατάπτωση της μουσικής άσκησης. Εις την αρχή της εποχής αυτής βρίσκεται ο μαθητής του Αριστοτέλη, Αριστόξενος, ο μέγας Έλληνας θεωρητικός, ο οποίος όσο κι αν αισθάνεται πόθο και έρωτα για την αρχαία κλασική τέχνη, εν τούτοις αυτός ο ίδιος γίνεται εισηγητής της κατάπτωσης.

Από τη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία, γίνεται η ελληνική μουσική τέχνη του συρμού στη Ρώμη, αλλά μετά την κατάλυση του ρωμαϊκού κράτους, δεν εξασκείται πια περισσότερο παρά μόνο όσο μεταλαμπαδεύεται στην εκκλησία.

ΠΡΩΤΗ ΕΠΟΧΗ

1. Οι προϊστορικοί χρόνοι.

Η ελληνική μουσική που αναπτύχθηκε πολύ στενά με την ποίηση έχει τις ρίζες της από τη μια στο δημώδες κι από την άλλη στο λειτουργικό τραγούδι. Το παλαιότερο «δημώδες» τραγούδι των Ελλήνων είναι το ηρωϊκό,¹ το έπος που λεγόταν έτσι, όχι τόσο επειδή τραγουδιόταν από τον λαό προς το λαό, (από τους ειδικά εξασκημένους τραγουδιστές) όσο διότι εξυμνούσε τους χαρισμένους στο λαό άνδρες, και επενεργούσε στην συναίσθηση και στο βίο τους. Το μετρικό σχήμα του ηρωϊκού τραγουδιού ήταν το εξάμετρο και η απαγγελία, που κυμαινόταν μεταξύ λόγου και ωδής, εκτεινόταν σε μια μικρή περιοχή τόνων, ελαφρά τονισμένη στην εισαγωγή, με λίγες νότες φόρμιγγας ή κιθάρας.

Με την ευρύτερη αυτή έννοια θεωρούνται σαν δημώδη και τα προϊόντα της λυρικής ποίησης. Αλλά ειδικά, δημώδη (λαϊκά) τραγούδια άρχισαν να γίνονται κατά την εργασία και τις πολλές και ποικίλες του λαού συνήθειες. Κατά τους Ομηρικούς χρόνους βρίσκουμε από την μια τον ανατολικής παράδοσης «λίνον» (λυπητερό τραγούδι για τον αποχωρισμό του θέρους και το μαρασμό της φύσης που τραγουδιόταν σαν μοιρολόι για το θάνατο του Λίνου και απ' την άλλη τον υμένα ή υμέναιον, τραγούδι του γάμου που τραγουδιόταν ομαδικά απ' όλη την ακολουθία που με λαμπάδες και χορούς (εν ορχήσει) οδηγούσε τη νύφη από τον παρθενικό θάλαμο, στο σπίτι του σύζυγου.

Από τη Φρυγία κατάγεται κι ο λιτιέρσης, μελωδία για το θερισμό που παιζόταν από αυλούς. Προς τιμήν της Δήμητρας τραγουδιόταν ο ούλος στη διάρκεια της σποράς. Για να διώξουν τα σύννεφα και να βγει ο ήλιος έλεγαν την φιληλιάδα ωδήν, επίκληση στον Απόλλωνα. Το ιμαίον μέλος ήταν το τραγούδι των αντλητών, δηλαδή των εργατών που έβγαζαν νερό από τα πηγάδια αλλά και των μυλωνάδων (ιμαίος επιμύλιος). Εκτός απ' αυτά υπήρχαν και τα τραγούδια των βοσκών: νόμιον μέλος συβωτικά, βουκωλιασμοί, των κωπηλατών: ερετικά, των λουτρών: βαλανείων ωδαί, των παιδιών νανουρίσματα: καταβαυκαλίσεις. Στη γέννηση, τραγουδούσαν τον ούπιγγον επίκληση στην Ούπιδα Άρτεμιν (ονομάστηκε έτσι από την επιμέλεια που απαιτεί ο τοκετός). Σε περίπτωση θανάτου ο θρήνος (ανατολικής καταγωγής) που τραγουδιόταν από ένα μόνο τραγουδιστή αλλά επαναλαμβανόταν αργότερα από χορωδία στο σπίτι του νεκρού και λεγόταν ολοφυρμός ενώ στην ταφή ιάλεμος.

Ακόμα, υπήρχαν τα τραγούδια των «επαιτών» ειρεσιόνας ή κορωνίσματα. Αυτά τα έλεγαν παιδιά ζητώντας δώρα από σπίτι σε σπίτι, ορισμένες μέρες του χρόνου. Αυτά τα παιδιά ονομάζονταν κορωνίσται επειδή, κρατούσαν στα χέρια τους «κατά την επαιτείαν» Κόρωνα. Ο

ερχομός της άνοιξης τραγουδιόταν με τα χελιδονίσματα, τραγούδια εύθυμα εξαγγελτικά της επιστροφής «των του έαρος αγγελιοφόρων πτηνών».

Τα σκόλια και παροΐνια τραγούδια των συμποσιών δεν ήσαν κυρίως «δημώδη» αλλά τεχνικά τραγούδια μεταγενέστερης εποχής που απέκτησαν δημώδη χροιά.

Τα περισσότερα απ' όλα αυτά τα τραγούδια έχουν τόνο θρηνώδη και ανήκουν στο σεμνό δώριο τρόπο. (Σ.Σ. Θυμίζουμε ότι όλα αυτά τα τραγούδια και οι συνήθειες, που οι περισσότερες διατηρούνται μέχρι τις μέρες μας είναι τραγούδια και συνήθειες των προϊστορικών χρόνων).

Εκτός από τα δημώδη αυτά τραγούδια, οι αρχές και οι κανόνες της τέχνης της μουσικής σύνθεσης παρατηρούνται στα θρησκευτικά (λειτουργικά) τραγούδια. Στους ιερούς χώρους οι ιερείς σε μονωδία με υπόκρουση λύρας υμνούν τον θεό με ορισμένη τάξη και κανόνες. Ιδιαίτερη φροντίδα για το λειτουργικό μέλος έδειχναν οι φυλές εκείνες που διατηρούσαν έντονες τις αναμνήσεις της ανατολικής παλαιάς πατρίδας τους και τα σεμνοπρεπή ήθη περασμένων χρόνων (Θράκες). Από τα Ομηρικά Χρόνια ακόμη, το κέντρο της λατρείας του Απόλλωνα, ήταν οι Δελφοί όπου με επιμέλεια επιδίδονταν στην εκτέλεση του Απολλώνειου νόμου του σεμνού ύμνου σε δακτυλικό μέτρο. Από την άλλη οι Θράκες διατηρούσαν τη λατρεία του Διονύσου με τα οργιαστικά και προκλητικά των παθών τραγούδια.

Και οι δυο αυτές τάσεις του θρησκευτικού τραγουδιού, η σεμνή του Απόλλωνα και η οργιαστική του Διονύσου, ενώνονται σύμφωνα με την παράδοση στο πρόσωπο του Θρακιώτη τραγουδιστή *Ορφεία*, ο οποίος πάλι κληροδότησε τις Θρακικές και Πιερικές μελωδίες στον *Μουσαίο* και στον *Εύμολπο*. Ιερατικά γένη όπως οι Ευμολπίδες, διατηρούσαν και φύλαγαν τα ιερά τραγούδια.

Από τα όργανα που χρησιμοποιούσαν οι Έλληνες, οι αυλοί και τα έγχορδα, είχαν την πρώτη θέση. Ο αυλός, ήταν το ειδικό όργανο για την έκφραση του λεπτού συναισθήματος, του πάθους και του θρήνου, ενώ η λύρα, παιζόταν στην ευθυμία και στο χορό. Τον αυλό, έφεραν οι Έλληνες από την ανατολή και τον χρησιμοποιούσαν πολύ οι Δωριείς. Έτσι οι Σπαρτιάτες, θεωρούσαν την αυλητική απαραίτητη τέχνη για την εκπαίδευση. Η *πυρρίχη*, δηλαδή ο χορός των ενόπλων ανδρών παιζόταν με αυλό και η πολεμική εκστρατεία γινόταν με τους ήχους του *καστορείου μέλους* (πολεμικό τραγούδι αφιερωμένο στους Διόσκουρους) που κι αυτό παιζόταν με αυλούς². Στους Ίωνες δεν ήσαν και τόσο συμπαθείς οι αυλοί, αλλά ούτε στους Αθηναίους που τα πειράγματα τους προς τους αυλητές ήταν ενοχλητικώτατα αν και δεν αποκλειόταν από τις επίσημες τελετές, η έντεχνη αύληση. Στα μεταγενέστερα χρόνια, 4ος αιώνας, υπήρξε και έδρα της αυλητικής τέχνης στη Θήβα.

Τα έγχορδα όργανα ή *εψάλλοντο*³ ή *εκρούοντο* με πλήκτρο (πέννα, μπαγκέτα). Στα παλιά χρόνια σαν ντόπιο όργανο ήταν η *λύρα* (στον Όμηρο ονομάζεται *φόρμιγξ* και *κίθαρις*, αργότερα γενικά *λύρα*) που σαν το απλούστερο και ευκολώτερο όργανο διέφερε από την *κιθάρα* που ήταν αρκετά μεγαλύτερη και τελειότερη. Από τα ξένα όργανα χρησιμοποιήθηκαν κατά καιρούς διάφορα είδη φόρμιγγος (άρπας) σαν τη μάγαδι (με 20 χορδές) η οποία σύμφωνα με τον Αθηναίο επινοήθηκε από τους Λυδούς και ονομαζόταν απ' αυτούς *πηκτίς* ή *σαμβύκη*. Κατά άλλους όμως η *πηκτίς* ήταν κάποιο άλλο όργανο με επτά χορδές, επίσης Λυδικής προέλευσης το *τριγωνον* έγχορδο με ισοπαχείς χορδές αλλά ανίσου μήκους. Από τη Συρία το *βάρβιτον* με επτά χορδές. Αυτό, σύμφωνα με την παράδοση, το πρωτόπαιξε ο Ανακρέων.

Σαν εθνικό όμως όργανο, παρέμεινε η *κιθάρα* σαν η καταλληλότερη και πιο πρόσφορη για τη συνοδεία του τραγουδιού.

Στο επόμενο: Η ανάπτυξη της ελληνικής μουσικής.

¹ H. Guhrbauer, Musikalisches aus Homer 1886 (Μουσικά από τον Όμηρο)

² Σ.Σ. Πρέπει να υποθέσουμε ότι αυτοί οι αυλοί ήταν αρκετά ηχηροί, κατάλληλοι για ύπαιθρο και αρκετά οξείς και τραχείς. Η ποικιλία των αρχαίων αυλών μας το επιτρέπει. Κάτι δηλαδή σαν ζουρνάδες, ανάλογοι των μεσαιωνικών (Σαρακηνών) πολεμικών οργάνων.

³ ψάλλω (αρχ.)= παίζω με τα δάκτυλα χορδές —ψάυω— εγγίζω ελαφρά— ρίζα psα— ψαλτήριο. Κατ' επέκταση τραγουδώ.

ΓΛΥΚΕΡΙΑ

ΧΡ. ΚΑΡΑΚΩΣΤΑΣ
Β. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ-ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ
καί Α. ΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΣ

σοπράνι : Λαβίδια
βιολί : Ένδρα
μπαζούκι : Γιάννης
άκιρτερόν : Χαράλαμπος
ματτιή επιπέσει :

Σ. ΦΩΤΙΑΔΗΣ

★ ΟΜΟΡΦΗ ΝΥΧΤΑ
ΑΓ. ΓΛΥΚΕΡΙΑΣ 44
(όπισθεν κτιρίου)
ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΥ 1
ΤΗΛ. 2913901
ΓΑΛΑΤΣΙ

**FREE
SHOP**

Η ΑΡΧΗ ΚΑΙ ΤΟ ΤΕΛΟΣ
ΤΟΥ ΡΟΥΧΟΥ
ΣΤΟΝ ΤΟΠΟ ΜΑΣ.

**FREE
SHOP**

**FREE
SHOP**

**FREE
SHOP**

ΟΛΟΥΣ ΜΑΣ ΝΤΥΝΕΙ ΧΡΟΝΙΑ

ΣΚΟΥΦΑ 15, ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ. 3636.309

**FREE
SHOP**

ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

ΜΑΡΚΟΣ ΒΑΜΒΑΚΑΡΗΣ - ΣΤΡΑΤΟΣ ΠΑΓΙΟΥΜΤΖΗΣ

ΖΩΝΤΑΝΗ ΗΧΟΓΡΑΦΗΣΗ ΣΤΟΥ «ΒΡΑΝΑ»

ΤΗΝ ΑΝΟΙΞΗ ΤΟΥ 1961

(ΑΦΟΙ ΦΑΛΗΡΕΑ)

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΡΟΣ

ΤΟ ΜΑΓΙΚΟ ΒΙΟΛΙ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΠΑΤΗΣ

ΠΕΙΡΑΙΩΤΙΚΗ ΡΕΜΠΕΤΙΚΗ ΚΟΜΠΑΝΙΑ

(ACBA)

ΑΥΘΕΝΤΙΚΑ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΑ

(ACBA)

ΑΚΗΣ ΠΑΝΟΥ

ΤΟ ΜΕΤΡΟ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

(ΑΦΟΙ ΦΑΛΗΡΕΑ)

ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ

ΤΟ ΣΜΥΡΝΕΪΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
ΜΕΤΑ ΤΟ 1922.

(ΑΦΟΙ ΦΑΛΗΡΕΑ - ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗΣ
ΤΩΝ ΡΕΜΠΕΤΙΚΩΝ ΤΡΑΓΟΥΔΙΩΝ)

ΑΡΓΥΡΗΣ ΜΠΑΚΙΡΤΖΗΣ

ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΙ ΚΟΛΥΜΒΗΤΕΣ

SPHINX - SPHINX

(ACBA)

SPHINX

ΕΠΤΑ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ

(ACBA)

POP ELEVEN

ΠΙΝΔΑΡΟΥ 38 και ΤΣΑΚΑΛΩΦ
3601729 - 3630868

ΚΕΝΤΡΟ Γ. ΣΑΜΠΑΝΗ
ΛΑ·Ι·ΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΔΗΜ. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗΣ - ΑΝΘΙΠΠΗ - Α.ΙΑΚΩΒΙΔΗΣ
ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΚΟΡΟΥ - ΓΙΑΝΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΛΑ·Ι·ΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ:

μπουζούκι:	ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
μπουζούκι:	ΔΗΜ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
βιολί:	ΑΛ. ΑΡΑΠΑΚΗΣ
κλαρίνο:	ΚΥΡ. ΚΩΣΤΟΥΛΑΣ
ακκορντεόν:	ΛΑΖ. ΚΟΥΛΑΞΙΖΗΣ
κιθάρα:	ΝΙΚ. ΣΑΜΠΑΤΖΙΩΤΗΣ
κόντρα μπάσσο:	ΓΙΑΝΝΗΣ ΑΓΑΠΗΤΟΣ
κρουστά:	ΧΡ. ΤΣΟΛΑΚΙΔΗΣ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ

Αγ. Λουκά 45 Πατήσια τηλ. 22.83.440 - 20.24.480